

MARIJAN MIRT IRENA GAJSER

SPREHODI

POKRAJINSKI MUZEJ PTUJ ORMOŽ
MIHOLIČEVA GALERIJA

Marijan Mirt, Sprehodi, 2024,
skulpture in fotografije

Sara Nuša Golob Grabner

MARIJAN MIRT / IRENA GAJSER SPREHODI

Razstava predstavlja najnovejša kiparska in fotografska dela Marijana Mirta, ki so nastala na študijskem izpopolnjevanju v Parizu leta 2024 in pregled desetletne slikarske produkcije Irene Gajser. Povezava med črno-belimi fotografijami živalskih skulptur Marijana Mirta in slikarsko abstrakcijo Irene Gajser ni nemudoma očitna ali preprosto razumljiva, a vendarle obstaja. Oba umetnika na svoj način predstavljata stične točke med makro in mikro kozmosom ter v dveh likovnih jezikih odstirata, kaj se skriva za vrvežem na površju – vrvežem, ki nas zlahka zamoti in prepreči, da bi se posvetili ponavljajočim se vzorcem obnašanja, življenja in vizualnih manifestacij.

Pariz dojemamo kot eno najbolj impresivnih, šestkrat opisanih in tematiziranih mest, v katerem že dolgo vznikajo najpomembnejše umetniške, literarne, arhitekturne in politične spremembe. Manj očitno je, da je Pariz zasnovan kot mesto, ki obiskovalca s svojo formalno obliko nemudoma sprejme v objem. Nebo je venomer vidno, ne preseka ga kabli in table z oglasi. Arhitektura je poenotena in le malo je motečih objektov, ki bi prekinili tok pogleda. V velikosti in možnostih mesta je omogočeno življenje širokega spektra pojavov, ki se

tako obiskovalcem kot domačinom skozi čas odkrivajo po plasteh in prek majhnih insertov v življenje prilagajajo zgodbo mesta. Tudi pariški stebrički – objekt, ki ga je **Marian Mirt** že tematiziral v svoji kiparski praksi, se prefinjeno zlijejo s svojim okoljem, a lahko predstavijo njegovo podvrženost spremembam. Umetnik se je ob vsakem bivanju v Parizu posvečal predvsem deviacijam od ustaljenega reda Pariza. Zvit stebriček (*De Rien*) je predstavljal kompleksnost bivanja tujca v kulturno zasičenem mestnem okolju, tokrat pa ustaljeno dožemanje Pariza in mest nasploh preizprašujejo divje živali umeščene v urbano okolje. Raziskovanje soobstoja divjih živali in urbanega okolja funkcionira kot metafora za marginalizirane skupine vseh vrst, ki iščejo načine za integracijo. Živali niso le metafora, saj sobivanje različnih živalskih vrst lahko opazimo v praktično vseh mestih, potencirano predvsem kjer je njihovo naravno okolje drastično okrnjeno. Kontrast in bizarnost pojava prideta, v vizualno visoko stopenjsko urejenem mestu kot je Pariz, še posebej do izraza, še bolj fascinantno pa je, da živali, podobno kot marginalizirane skupine postanejo nevidne za večino prebivalcev, čeprav mesto aktivno, odločilno in nenehno sooblikujejo. Mesto je ključno spremenjeno

zaradi njihovih premikov, bivanja pogosto skritega pred očmi množice in življenja, ki se odvija pod očitnim. Enako velja za ljudi, ki v mestu iščejo svojo stabilno pozicijo, premagujejo ovire in ustvarjajo pogosto spregledane zgodbe, pogojene s prilagodljivostjo in neomajnostjo, ki jo lahko povezujemo tudi z lisico. Umetnik se z umestitvijo realističnih kipov na različne dele nočnega, izpraznjenega Pariza predstavlja kot *flâneur*: Baudelairovski mestni sprehajalec zlit z množico, a mentalno ločen od toka ustaljene družbe, ki lahko neobremenjeno in pronicljivo opazuje svet okrog sebe, ter ga kreativno interpretira. Kipi lisic in divjih svinj na fotografijah izgledajo popolnoma resnični, boleče izstopajoči in izolirani od njim inherentno tujega okolja, v katerem so pristali. Michel de Certeau je v knjigi *The Practice of Everyday Life prikazal vsakodnevne načine, s katerimi prebivalci mest posegajo v ustaljen ritem sistema, da v monotonost in vseobsežnost vnesejo kreativnost in upor. Mirtove kipe umeščene v okolje lahko dojemamo kot eno takšnih kreativnih taktik in intervencij, kot tudi rezultat »pospešitve delovanja živčnega sistema«, ki jo je za mestno življenje diagnosticiral Georg Simmel in Walter Benjamin kasneje razvil v teorijo nastanka umetnosti iz nenehnih urbanih šokov.*

Irena Gajser v pregledu svojega desetletnega ustvarjanja predstavlja dela iz *Modrega* in *Rdečega cikla*, cikla *Ex Supra – Pogled od zgoraj* ter nekatera novejša in tudi cikelsko neopredeljena dela. Njena umetnost se razprostira čez več različnih likovno izraznih slogov, a ohranja zvestobo prevladujoči abstrakciji, ki prehaja od geometrične, spiritualne in mestoma nosi tudi podtone Bauhauusa. Umetnica se predstavlja kot izurjena v mnogih tehničnih pristopih: informel z vključevanjem različnih materialov, instalacija, kolaž, akvarel, olje, akril, keramika ..., prek česar je razvidno, da je umetničina prioriteta izražanje, tehnika pa raziskovalno podrejena končnemu cilju. Geometrija je venomer v osredju umetničinega zanimanja, interpretirana pa je na načine, ki svobodno raziskujejo elemente spiritualnosti, telesa, pokrajin in lastnih doživetij. Kot središče abstrakcije je nujno gledalčevo transformiranje videnega v vizualno hipotezo, shemato, skozi katero je zmožen zaznati višjo strukturo v toku dražljajev, kar se prav tako lahko abstrahira v nadaljnjih predvidevanjih, dokler objektni svet ni v celoti opredeljen in jasno viden – skozi tok čutov in čustev povzdignjen v umetnost.¹ Prav tako je v abstrakciji nenehno prisoten določen nivo mysticizma ali vsaj globlje psihološke afektiranosti, saj od nas zahteva daljše in

poglobljeno motrenje formalnih elementov, ki na gledalca delujejo predvsem prek subjektivnega doživetja, telesnih odzivov in asociacij. Nekateri od najpomembnejših ustvarjalcev abstrakcij so se ozirali k sveti geometriji, toku podzvesti in redefiniranju vloge oblik in barv kot nosilcev simboličnega pomena. Hilma af Klint, Johannes Itten, Josef Albers. Slednji je v spodbujanju opazovanja formalnih elementov videl tudi način razvoja etične, natančne percepcije, ki posledično dovoljuje tudi razvoj globljega in kritičnega opazovanja družbenega okolja.² Irena Gajser stopa po tradiciji razvoja abstrakcije, ki črpa iz intuitivne interpretacije geometričnih oblik. Povezava med makro in mikrokozmosom se pri njej izraža skozi osredotočanje na formacijo dražljajev v osnovne oblike, ki prek interakcije pridobivajo nove asociativne dimenzije. Zaradi poglobljenega raziskovanja in tematiziranja geometrije Irena Gajser pogosto izpostavlja odnos med krogom in kvadratom. V njeni umetnosti kvadrat predstavlja ustaljeno simboliko zemeljskega, krog pa duhovnega pola, oboje pa je ozemljeno z organskimi materiali, ki omogočajo, da skupaj dosežeta celovitost in komunicirata o spektru nians in oblik, ki se nahajajo med njima. Kljub binarnemu izhodišču se elementi prelevijo v realizacije, ki oblikujejo lastna pripovedna življenja in zavračajo vsakršno togost. Prepletenost, razlivanje, transparentnost, sestavljanje in reduciranje ustvarjajo igro oblik, ki ob formalnih variacijah med posameznimi sklopi del omogočajo najdenje narativnih povezav. Denimo v *Modrem ciklu* ustvarjajo poudarke barve in oblike, ki jih najdemo v preostalih sklopih, kar kaže na umetničino konsistentnost izraza, a neomejenost odkrivanja. Predstavljena delna retrospektiva je tudi vpogled v umetničine osebne makro in mikro kozmose, ki so v nenehnem procesu preobrazbe in razvoja.

Viri:

Benjamin, Walter. *Charles Baudelaire: A Lyric Poet in the Era of High Capitalism*. Verso, 1997.

De Certeau, Michel. *The Practice of Everyday Life*. University of California Press, 1984.

Díaz, Eva. "The Ethics of Perception: Josef Albers in the United States." *The Art Bulletin*, 90, 2, 2008, str. 260–85.

Karmel, Pepe. *Abstract Art: A Global History*. Thames & Hudson, 2020.

Simmel, Georg. "The Metropolis and Mental Life." *The Blackwell City Reader*, edited by Gary Bridge and Sophie Watson, Blackwell Publishing, 2002, str. 11–19.

Witkin, Robert W. "The Psychology of Abstraction and the Visual Arts." *Leonardo*, 16, 3, 1983, str. 200–03.

¹ Witkin, Robert W. "The Psychology of Abstraction and the Visual Arts." *Leonardo*, 16, 3, 1983, str. 200–03.

² Díaz, Eva. "The Ethics of Perception: Josef Albers in the United States." *The Art Bulletin*, 90, 2, 2008, str. 260–85.

Irena Gajser, Kompozicija v modrem I C,
2025, mešana tehnika na lesu

Marijan Mirt (1975, Zagreb) je likovni umetnik, ki živi in ustvarja v Mariboru. Po zaključku študija kiparstva na Akademiji likovnih umetnosti v Zagrebu, je svojo umetniško pot posvetil raziskovanju kompleksnosti urbanih prostorov, kjer živali postajajo simbol sodobnega človeka, obremenjenega z dilemami in posledicami civilizacije. Njegova dela provokativno odpirajo vprašanja o odnosu med človekom in okoljem ter razkrivajo krhkost, neizogibnost in pogosto krutost naših odločitev. V svojih nedavnih delih, kot so *Eni od mnogih* (Človek zajec), *Ugrabitev Evrope* (ležeča divja svinja) in kompozicija divjih svinj *Čreda*, raziskuje dinamiko odnosov in napetosti med posamezniki znotraj skupnosti. Mirt je razstavljal na številnih samostojnih in skupinskih razstavah doma in v tujini. Med njegove najpomembnejše dosežke sodijo nastopi na Salon des Beaux Arts v Parizu (2017, 2022), kjer je prejel dve zlati medalji za kiparstvo ter na Salon d'Automne à Paris (2024), kjer je bil nagrajen z nagrado Fundacije Taylor. V Sloveniji je prejel Jakopičevo priznanje (2020), Glazerjevo listino (2023) ter štiri nagrade DLUM.

Marijan Mirt, *Sprehodi*, 2024,
skulpture in fotografije

Marijan Mirt, *Sprehodi*, 2024,
skulpture in fotografije

Marijan Mirt, *Sprehodi*, 2024,
skulpture in fotografije

Marijan Mirt, Sprehodi, 2024,
skulpture in fotografije

Marijan Mirt, Sprehodi, 2024,
skulpture in fotografije

Marijan Mirt, Sprehodi, 2024,
skulpture in fotografije

Marijan Mirt, Sprehodi, 2024,
skulpture in fotografije

Marijan Mirt, Sprehodi, 2024,
skulpture in fotografije

Marijan Mirt, Sprehodi, 2024,
skulpture in fotografije

Irena Gajser je diplomirala in magistrirala na Arthouse College of Visual Arts v Ljubljani pri prof. Darku Slavcu in doc. Maticu Kosu. Je članica DLUM in ZDSLU. Osem let (2011-2019) je bila predsednica Društva likovnih umetnikov Maribor (DLUM), je članica Umetniškega sveta DLUM. Razstavljal je na prek 30 samostojnih ter na več kot 100 skupinskih razstavah doma in v tujini (Avstrija, Italija, Srbija, Hrvaška, Nemčija, Bosna in Hercegovina), v razstaviščih: Miheličeva galerija Ptuj, Galerija DLUM Maribor, Galerija ZDSLU Ljubljana, Državni zbor RS, Institut Jožef Stefan, Kosovelov dom Sežana, Grasslov stolp, Sinagoga Maribor, Galerija Razvid Zaprešič, Galerija La Roggia, Pordenone, Galerija KGLU Slovenj Gradec, Pilonova galerija, Ajdovščina, Korotan, Dunaj, Kulturhaus Bruck na Muri, Evropski parlament, Bruselj, Galerija Meštrović, Zagreb in Vis, Galerija La Roggia, Pordenone, Savremena galerija Subotica, Umetnička galerija, Kruševac, Galerija Képtár, Sombotel, Galerija mesta Olkusz. Pripravila, koordinirala in izvedla je projekt prek Evropskega socialnega sklada: Galerijski prostor-prostor nevidne komunikacije, na temo kulturna dediščina. Vodila, organizirala in koordinirala je tudi projekt Evropske prestolnice kulture - EPK 2012 - Show Your Hope, v koprodukciji s Forumom Ljubljana in Zavodom EPK Maribor 2012. Leta 2013 je sodelovala in koordinirala aktivnosti v projektu Evropske prestolnice mladih na temo Sinergija generacij. Je dobitnica več priznanj ter nagrajenka DLUM za leto 2014. Poleg slikarstva deluje tudi na področju keramike. Živi in ustvarja v Mariboru.

Irena Gajser, Kompozicija v modrem I D,
2025, mešana tehnika na lesu

Irena Gajser, Kompozicija v modrem II A,
2025, mešana tehnika na lesu

Irena Gajser, Kompozicija v modrem II B,
2025, mešana tehnika na lesu

Irena Gajser, Kompozicija v modrem II C,
2025, mešana tehnika na lesu

Irena Gajser, Kompozicija v modrem III D,
2025, mešana tehnika na lesu

Irena Gajser, Kompozicija v modrem IV A,
2025, mešana tehnika na lesu

MARIJAN MIRT / IRENA GAJSER
SPREHODI / slike, fotografije, kipi

Miheličeva galerija Ptuj
11. september – 12. oktober 2025

Uredila: Stanka Gačnik
Besedilo: Sara Nuša Golob Grabner
Fotografije: Marijan Mirt
Oblikovanje: Dušan Pogačar, s.p.
Tisk: Demago, d.o.o.
Naklada: 250

Založil: Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož
Zanj: dr. Aleksander Lorenčič, direktor
Ptuj, 2025

Izbor in postavitve razstave: Stanka Gačnik,
Marijan Mirt, Irena Gajser